STUDIU COMPARATIV PRIVIND EDUCAȚIA FIZICĂ TRADIȚIONALĂ ȘI CEA MODERNĂ

COMPARATIVE STUDY ON TRADITIONAL AND MODERN PHYSICAL EDUCATION

Florin-Marius COJOC, ORCID:
Școala Gimnazială „Ionel Teodoreanu” Iași,
(ROMÂNIA)

CZU: 37.037.1:796.4.001.36:37.04 e-mail: florin.cojoc@yahoo.com

Physical education represents the activity of formation and development of the human personality, designed and realized by fully capitalizing on the physical, physiological and psychological potential of the organism in the specific conditions of modern, contemporary society. The objectives of this research were to analyze aspects of traditional physical education compared to modern physical education. Research methods used: study of working documentation, analysis and generalization of literature data. The results obtained: Following the study of specialized literature on traditional and modern physical education, it was found that traditional physical education is assimilated to traditional pedagogy, performance pedagogy, its essence being represented by strategies for practical application of knowledge and is based on the direct and immediate response to be provided by the subject to a stimulus of the teacher. The second approach is given by the humanist conception, oriented especially on integrating critical judgment and personal reconstruction in the social context. It emphasizes the importance of self-development. Conclusions/recommendations: The purpose of the traditional conception of physical education teaching is to learn a series of motor tasks, as faithfully as possible, in a predetermined time, while modern physical education addresses the person and personality, aims at developing the self through action, design and self-improvement. In conclusion, neither of these two conceptions is perfect and a holistic approach to this topic.

Cuvinte-cheie: *concepții, dezvoltare fizică, educație fizică tradițională, educațoe fizică modernă.*

INTRODUCERE

Educația fizică reprezintă activitatea de formare-dezvoltare a personalității umane, proiectată și realizată prin valorificarea deplină a potențialului fizic, fiziologic și psihologic al organismului în condițiile specifice societății moderne, contemporane [1].

Esenţa educaţiei fizice o constituie mişcarea umană pusă în slujba îmbunătăţirii condiţiei fizice şi mentale a oamenilor, a dezvoltării fizice armonioase şi întreţinerii stării de sănătate.

Întrucât mişcarea umană, sau motricitatea omului, este reprezentată de totalitatea actelor şi acţiunilor motrice, desfăşurate de om cu scopul de întreţinere a relaţiilor cu mediul natural şi social, educaţia pentru mişcare reprezintă nu doar o necesitate, ci chiar

o condiţie a existenţei umane. Activitatea de educaţie fizică trebuie privită, astfel, ca o necesitate personală a omului, alături de alimentaţie, îmbrăcăminte, învăţătură, apă, soare, relaţii umane, spaţiu de locuit etc [2].

În sens pedagogic, educația fizică este o componentă indispensabilă a educației, care urmărește dezvoltarea armonioasă și normală a organismului, întărirea sănătății și cultivarea unor calități fizice necesare muncii, activității sportive [3].

Educatia fizica este o componentă a educaţiei generale, integrată, alături de educaţia intelectuală, educaţia morală, educaţia estetică şi educaţia tehnico-profesională. Între toate aceste componente există – logic – interdependenţă, relaţii reciproce, ele formând un întreg, un sistem. Educaţia fizică poate influenţa extraordinar de mult sfera intelectuală a personalităţii umane, dar şi celelalte sfere (mai ales morală şi estetică). Sensul principal al relaţiei în cadrul componentelor menţionate este de la educaţia fizică către celelalte şi nu revers [4].

În 2007, în raportul său privind prevenirea excesului de greutate şi combaterea obezităţii, raport adoptat de Parlamentul European, Frederique Ries definea educația fizică ca fiind „singura disciplină din programa şcolară care urmăreşte pregătirea copiilor pentru un stil de viaţă sănătos şi care transmite valori sociale importante ca autodisciplina, solidaritatea, spiritul de echipă, toleranţa şi sportivitatea” [5].

Obiectivul educației fizice îl constituie creşterea potenţialului fizic şi psihic, atât în plan personal, cât şi social, dar este în principal o activitate construită şi desfăşurată pentru perfecţionarea dezvoltării fizice şi capacităţii motrice a fiinţei umane, în funcţie de particularităţile de vârstă, de sex, de cerinţele de integrare socială, de specificul unor profesii. Într-o accepţie restrânsă, în înţelesul pedagogic, educaţia fizică urmăreşte dezvoltarea posibilităţilor fizice şi psihice, individuale şi/sau colective [4].

Scopul educaţiei fizice este dat de direcţia de orientare a acţiunilor de formare şi dezvoltare a personalităţii indivizilor în concordanţă cu cerinţele societăţii. El vizează realizarea recreării după o activitate intelectuală, intensă, întărirea stării de sănătate, creşterea capacităţii de efort, dezvoltarea calităţilor psihomotrice, educarea calităţilor morale şi de voinţă, dezvoltarea armonioasă a organismului [2].

MATERIAL ȘI METODĂ

În cadrul acestei cercetări am studiat documentaţia de lucru, am analizat și generalizat datele literaturii de specialitate.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Concepția despre educația fizică, pe plan mondial, este reflectată în formularea obiectivelor și în conținutul și organizarea educației fizice și sportului școlar.

J.B. Parks, în 1984, realiza o analiză a materialelor publicate între 1930 și 1984, pe tema concepției despre educația fizică. Această analiză a relevat existența a trei școli de gândire: *educația fizică – o educație prin fizic; educația fizică – o educație a fizicului; educația fizică – o educație pentru și prin mișcare* [6].

1. Educația fizică – educație prin fizic. La baza acestei concepții statea ideea că educația minții se poate realiza și prin educația corpului. De aceea, obiectivele generale ale educației fizice erau formulate în termini valabili și pentru alte discipline de învățământ.

În privința obiectivelor specifice, adepții acestei viziuni formulau ca prime obiective:

A. Dezvoltarea organică (creșterea), dezvoltarea neuromusculară (deprinderi), dezvoltarea interpretativ-corticală (inteligență), dezvoltarea emoțională (comportament) (J.B. Nash, 1931, citat de J.B. Parks, 1984);

B. Contribuție la o viață intensivă, completă; formarea de deprinderi pentru activități de timp liber; eficiența în activități recreative (J.S. Ferring, 1930, citat de J.B. Parks, 1984).

Alte obiective formulate de susținătorii acestei concepții vizau dezvoltarea socială, morală, intelectuală, a sănătății fizice și mentale, reducerea delincvenței juvenile, îmbogățirea vieții personale. Era promovată ideea dezvoltării echilibrate a ființei umane prin educație fizică.

2. Educația fizicului. În 1936, C.H. McCloy (citat de J.B. Parks, 1984) afirma că „baza tuturor formelor de educație fizică – educațională, corectivă sau oricare alt aspect al acestui domeniu, constă în antrenarea adecvată și dezvoltarea corpului însuși”. Această afirmație a stat la baza programelor inițiate de pionierii educației fizice în SUA. Ei susțineau că educația fizică își justifică prezență în planul de învățământ prin contribuția unică pe care și-o aduce la educarea copilului. Multe dintre obiectivele sociale și culturale propuse de concepția educației prin fizic pot fi realizate printr-o educație care pune accent pe antrenarea și dezvoltarea corpului. Dezvoltarea corpului, formarea de deprinderi psihice și motrice, pot contribui la dezvoltarea caracterului și a personalității. Accentul trebuie pus însă pe aspectele fizice, deoarece, în concepția lor, fiecare domeniu educațional trebuie să-și urmărească specificul.

Această concepție nu a reușit să se impună în gândirea teoretică a secolului XX, dar i se acordă respectul cuvenit pentru încercarea de a reorienta conținutul domeniului.

3. Educația prin și pentru miscare – este cea care a dat naștere celor mai multe discuții între specialiști. Pentru susținerea acestei concepții, Eleonor Mathews (1954), citată de J.B. Parks, 1984, afirma: „Dacă definim o persoană educată complet drept cea care are dezvoltată plenar abilitatea sa de a utiliza constructiv toate capacitățile sale potențiale, ca o persoană în relația cu lumea în care trăiește, atunci se poate defini persoana educată din punct de vedere fizic, drept cea care are dezvoltată plenar abilitatea de a utiliza constructiv toate capacitățile potențiale de mișcare ca mod de exprimare, de explorare, de dezvoltare și interpretare a ei însăși și a relației cu lumea în care trăiește”.

Deși formulează obiective asemănătoare cu cele ale concepțiilor anterioare, accentul este pus pe studiul mișcarii umane, ca unică misiune a educației fizice. Acest punct de vedere a determinat și o nouă definire a educației fizice – o definiție bazată pe conceptul de educație a mișcării ca proces ce se desfășoară de-a lungul întregii vieți și are drept componentă educația fizică.

B.J. Logsdon (1977), citat de J.B. Parks (1984), considera că „educația fizică este o parte a educației mișcării care a fost concepută ca un program (disciplină) educațional în cadrul curriculumului scolar". Susținătorii acestei concepții formulează obiective specifice care ilustrează domeniul de învățare psihomotor, afectiv și cognitiv.

Asociația Americană pentru Sănătate, Educație Fizică și Recreere (1970) considera ca „educația fizică este parte integrantă a educației totale, care contribuie la dezvoltarea fiecărui individ prin intermediul miscării umane".

Privind predarea educației fizice, în literatura de specialitate au fost promovate *trei concepții* diferite: *tradițională, umanistă* și *socială.* Fiecare abordează problema educației fizice în mod diferit, fără a se exclude una pe cealaltă. Diferențele apar datorită priorităților pe care le acordă fiecare orientare.

Educația fizică tradițională. Este asimilată pedagogiei tradiționale, pedagogiei performanței (Siedentop, 1984). Esența ei este reprezentată de strategiile de aplicare practică a cunoștintelor. Are la bază răspunsul direct și imediat care trebuie furnizat de subiect la un stimul al profesorului.

În această modalitate de abordare a educației fizice este subliniat rolul profesorului, în calitate de specialist: profesorul este cel care ia deciziile privind conținutul instruirii, ordinea sarcinilor, localizarea, posturile, timpii de începere și încheiere a execuțiilor, ritmul, durata, evoluția sarcinilor etc.

În opinia lui Mosston și Ashworth (1994), citați de Daniel și Bergman-Drewe (1998), profesorii care promovează această concepție privind predarea educației fizice au în vedere realizarea următoarelor obiective:

1. Răspuns imediat la un stimul.
2. Uniformitate.
3. Conformitate.
4. Performanța sincronizată.
5. Adeziune la un model prestabilit.
6. Reproducerea unui model.
7. Precizia și acuratețea modelului.
8. Perpetuarea tradițiilor culturale prin ceremonii, obiceiuri, costume și ritualuri.
9. Menținerea standardelor estetice.
10. Creșterea spiritului de grup.
11. Eficiența în utilizarea timpului.
12. Siguranța.

Scopul concepției tradiționale asupra predării educației fizice este de a învăța o serie de sarcini motrice, cât mai fidel într-un timp prestabilit.

O a doua abordare este dată de concepția umanistă, orientată în special asupra integrării judecății critice și reconstrucției personale în context social. Subliniază importanța dezvoltării sinelui. Ministerul Educației din Quebec consideră că educația fizică se adresează persoanei și personalității: „Educația fizică vizează dezvoltarea sinelui prin acțiune, proiectare și autodepășire". G. Cârstea consideră ca „educația fizică conduce la

realizarea unei dezvoltări multidimensionale a individului care aspiră la obținerea autonomiei, libertății și fericirii și este capabil să trăiască în comunitate. Prin educație, o persoană învață să aprecieze frumusețea, să iubească, să comunice și să realizeze judecăți de valoare. O astfel de persoană cunoaște sensul democrației, a respectului față de originile sale; a sensului disciplinei și perseverenței; a sensului spiritului de echipă, respectului față de mediu și față de viață” [4].

Educația fizică este vazută în cadrul acestei concepții nu ca un scop în sine, ci ca un mijloc de dezvoltare echilibrată și integrată a personalității umane. Prin mișcare și acțiune motrică indivizii obțin constientizarea mediului lor interior (mobilitate, efort fizic), mediului fizic (manipulare, locomoție) și a mediului social (cooperare, opoziție, expresie).

Donald Hellison (1995), citat de Daniel și Bergman-Drewe (1998), a prezentat un astfel de model al dezvoltării umane prin educație fizică. Modelul său cuprinde cinci niveluri, care surprind evoluția individului, de la lipsa de responsabilitate la grija față de ceilalți. Cei care urmează modelul stabilit de Hellison învață să nu îi discrediteze pe ceilalți, verbal sau fizic, și să nu se opună dreptului celorlalți de a învăța; învață să se implice într-un program și să devină responsabili pentru succesul sau eșecul lor; sunt capabili să-și creeze propriile programe și să-și stabilească scopuri personale. Conștientizarea sinelui și creștrea responsabilității în realizarea propriilor scopuri sunt îmbinate cu creșterea grijii pentru ceilalți, cu îmbunătățirea capacității de a comunica. Umanismul subliniază importanța participării conștiente a individului la propria devenire.

A treia concepție poate fi intitulată paradigma socială. Se bazează pe filosofia pragmatică a educației, promovată de Daniel (1992, 1996). Conform acestei paradigm, o activitate nu este educațională când se adresează în special transmiterii de cunoștințe sau realizării mecanice a unor acțiuni; atributul de educațional poate fi asociat procesului de formare a individul uman, adică a unui subiect integrat societății căreia îi aparține și motivat să se implice în restructurarea experienței sociale [4].

În lumina acestei concepții, principalul obiectiv al educației fizice este acela de a învăța cum să gândească despre sine, mai mult decât să recepționeze o serie de instrucțiuni. Dewey (1925), citat de Daniel și Bergman-Drewe (1998), considera că „a învăța nu înseamnă a-ți însuși o serie de informații, ci a înțelege semnificația lor”. Din această perspectivă este subliniată importanța scopurilor sociale, a reconstrucției și a responsabilității sociale. Dacă educația formeaza subiecți activi, capabili să-și construiască propriul sistem de interpretare și propria reprezentare despre lume și viață, aceștia vor fi cei care vor crea condițiile pentru cooperare, emancipare și democratizare.

Această concepție implică faptul ca ansamblul de cunoștințe care se transmit subiecților au rolul de a determina reflecții și întrebări, presupunând relații dialectice între reflecție și acțiune.

În concepția lui Daniel și Bergman-Drewe (1998), „individ” este termenul potrivit pentru orientarea umanistă, considerând ființa umană ca agent liber și intelectual, în timp ce „subiect” implică termenul de conștiință; în timp ce individul desemnează o unitate,

subiectul are semnificaţia unui proces în devenire (Omer, 1992, citat de Daniel şi Bergman-Drewe, 1998).

Cele trei concepţii prezentate anterior nu se exclud reciproc. Este unanim recunoscut că, deşi dezvoltarea psiho-motrică rămâne obiectiv fundamental în educaţie fizică, nu trebuie neglijată dezvoltarea personalităţii, a laturii sale sociale.

CEDRE (Colectivul de studii disciplinare şi de reflecţie asupra învăţământului al AEEPS, coord. M.Portes) considera, în 1993, că se poate vorbi despre două modalităţi de structurare a cunoştinţelor. Primul dintre ele ia în considerare subiectul în sine, independent de condiţiile de mediu. Este vorba despre opţiunea formalistă, care cuprinde, conform epocilor, subiectul şi cunostinţele de dobândit sub influenţa fiziologiei, psihologiei cognitive, neuroştiinţelor, şi care se sprijină pe cunoştinţe transferabile, generalizabile, independente de condiţiile de mediu.

Al doilea mod de abordare se referă la adaptarea individului la condiţiile sociale concrete. Caracterizată drept realistă, această opţiune a dat loc, în funcţie de epocă, diferitelor realisme militare, sportive, de securitate şi a valorizat achiziţionarea cunoştinţelor directe, utile social, dar limitate la condiţiile particulare de manifestare.

În literatura de specialitate contemporană se promovează o concepţie despre educaţia fizică în care cunoştinţele transmise se înscriu în logica dezvoltării persoanei şi în logica apropierii de elementele culturii fizice şi sportive în vederea atingerii finalităţilor sociale proprii şcolii.

Abordarea educaţiei fizice şi sportului din punctul de vedere al exigenţelor sistemului social şi cultural ne oferă imaginea dezvoltării persoanei ca o consecinţă a învăţării de competenţe specifice valorilor culturale. Opţiune de inspiraţie culturalistă, depăşeşte realismul sportiv îngust, în măsura în care cunoştinţele vizate nu pot fi doar de competenţa motricităţii.

În vederea completării culturii unei persoane în domeniul educaţiei fizice şi sportului, aceasta din urmă trebuie să încorporeze cunoştinţe relative la gestiunea autonomă a unei practici autentice, fără distrugerea integrităţii fizice proprii sau a altora.

Potrivit datelor unor cercetători (McKay, Gore şi Kirk, 1990, citaţi de Daniel şi Bergman-Drewe, 1998), **educaţia fizică tehnocrată** predomină şi în Australia, Canada, Marea Britanie, Statele Unite. Este educaţia fizică centrată pe transmiterea de informaţii de ordin tehnic. Profesorii sunt preocupaţi mai ales de înţelegerea fenomenelor tehnice; de aceea valorizează şi practică educaţia fizică tehnocrată, în loc de pedagogia critică sau instruirea reflexivă.

CONCLUZII

Se constată astfel că cea mai răspândită abordare rămâne cea tehnocratică, bazată pe deprinderile motrice sau pe acumularea de acţiuni motrice, fără a fi luate în considerare cauzele, consecinţele sau relaţiile implicate de aceste acte sau acţiuni.

McKay et al. (1990), citaţi de Daniel şi Bergman-Drewe (1998), consideră că acest lucru se datorează faptului că „majoritatea profesorilor, obţinând rezultate de un anumit

nivel în practicarea unor ramuri de sport, înțeleg activitatea fizică umană ca fiind predominant biologică, individuală, elitistă, masculină și mesomorfică. Ei tind să subsumeze activitățile fizice sportului competitiv și definiția lor privind performanța este formulată în termeni de perfecționare liniară (a individului uman)”.

Referințe:

1. Graduo.ro
2. TRIBOI, V. *Teoria și metodica educației fizice*. Curs teoretic. Chișinău, 2016.
3. Asociatia-profesorilor.ro
4. CÂRSTEA, GH. *Teoria şi metodica educaţiei fizice şi sportului pentru examenele de definitivat și gradul didactic II.* Bucureşti: An-da, 2000. ISBN 973-99256-6-9
5. RIES, F. *Raportul privind prevenirea excesului de greutate și combaterea obezității.* Belgia, Parlamentul European, 2007.
6. DRAGNEA, A., BOTA, A. *Educaţie Fizică și Sport – Teorie și Didactică*. Bucureşti: Fest, 2006. ISBN 978-973-87886-0-2